

Schrijftalent gezocht!

In deze Militaire Spectator is plaats gemaakt voor een gastcolumn. P. Schuren gaat in op geopolitiek in de Zuid-Chinese Zee.

De redactie van de Militaire Spectator daagt ook andere lezers uit om een gastcolumn te schrijven. Het thema is vrij, maar moet passen binnen de formule van het tijdschrift. De boodschap moet relevant zijn voor de lezers.

Het moet gaan om een gefundeerde eigen mening, om een logisch opgebouwd betoog en de feiten moeten kloppen en verifieerbaar zijn. Een bijdrage mag maximaal duizend woorden tellen. U kunt uw gastcolumn sturen naar de bureauredactie (zie colofon). De redactie wacht uw bijdrage met belangstelling af.

De hoofdredacteur

Geopolitiek in de Zuid-Chinese Zee

P.W. Schuren

Recente gebeurtenissen in de Zuid-Chinese Zee, beginnend bij het incident met de USNS Impeccable in 2009, geven duidelijk weer dat China het advies van voormalig leider Deng Xiaoping niet langer volgt en een zwaarder stempel zal gaan drukken op de internationale politieke machtsverhoudingen. Met de grotere nadruk in het Amerikaanse buitenlandse- en veiligheidsbeleid op het gebied van de Stille Oceaan en een sterk groeiende Chinese defensiebegroting, zullen zeestrijdkrachten in het middelpunt van de geopolitieke verhoudingen in de 21ste eeuw staan.¹ China richt zijn blik steeds meer naar de zee om de invloed uit te oefenen die past bij zijn status als aspirantgrootmacht en gaat gepaard met *naval nationalism*.

Het Chinese dilemma

In zijn bekende advies voor de volgende generatie Chinese leiders stelde Deng Xiaoping: *'In foreign policy, take a low profile and never take the lead; [and regarding the United States]*

*avoid confrontation and seek opportunities for cooperation.'*² Zijn opvolger, Jiang Zemin, leidde China dan ook voorzichtig naar een positie als grote mogendheid, waarbij hij de relatie met de Verenigde Staten zorgvuldig vormgaf. Dit beleid was sterk geworteld in belangrijke principes van het confucianisme: welwillendheid en harmonie.³ De indrukwekkende economische opkomst van China heeft een nieuwe geopolitieke realiteit gecreëerd, waarin de toenemende vraag naar grondstoffen en energie centraal staat. Robert Kaplan stelt dat China, als netto-importeur van olie, sterk afhankelijk geworden is van maritieme aanvoerroutes via de Zuid-Chinese Zee, de Indische Oceaan en de Straat van Malakka. De Chinese beleidsmakers zien de *Sealines of Communication* (SLOC's) als een nationaal veiligheidsrisico.⁴ China kampt daarom steeds nadrukkelijker met een geopolitiek dilemma: de keuze tussen het advies van Deng Xiaoping en het behartigen van cruciale economische belangen door middel van, onder meer, het zelfbewuste optreden van de marine.

Het begin van een wapenwedloop

In Zuidoost-Azië dreigt een maritieme wapenwedloop te ontstaan tussen China en de Amerikaanse bondgenoten in de regio. China heeft inmiddels een militaire begroting die hoger ligt dan defensieuitgaven van Taiwan, Japan en Zuid-Korea samen.⁵ Deze ontwikkeling wordt in verschillende buurlanden met bezorgdheid

1 De Chinese defensiebegroting groeide het afgelopen decennium met gemiddeld 10,3 procent per jaar. Zie: *China's Defence Spending. New Questions* (Londen, International Institute for Strategic Studies, 2013) 1-2.

2 W. Lam, *China's Quasi-Superpower Diplomacy. Prospects and Pitfalls* (Washington, D.C., The Jamestown Foundation, 2009) 8.

3 H. Zang, *Characteristics of Chinese Military Culture. A Historical Perspective*. Zie: www.isdp.eu/publications.

4 R. Kaplan, 'China's Two-Ocean Strategy' in: *China's Arrival. A Strategic Framework for a Global Relationship* (Washington, D.C., Center for a New American Century, 2009) 49.

5 De Chinese defensiebegroting voor 2013 bedraagt 112,6 miljard dollar (IISS, *China's Defence Spending*, 2).

gevolgd, vooral in Taiwan, Japan, Vietnam en de Filipijnen, die in territoriale geschillen met China verwickeld zijn. Deze landen liggen allemaal in de eerste ring van eilanden om China heen en blokkeren daarmee de vrije doorgang van de Chinese marine naar de Stille en Indische Oceaan. Taiwan ligt in het centrum van deze eerste keten van Amerikaanse bondgenoten en de hereniging met het vasteland is een 'kernbelang' voor de leiders in Beijing.⁶ Premier Li Keqiang stelt dat 'Between us there is no knot that cannot be untied'.⁷ De economische en diplomatieke betrekkingen tussen China en Taiwan zijn echter stabiel en creëren een zekere vorm van samenwerking. In scherp contrast hiermee staan de recente gebeurtenissen in de Zuid-Chinese Zee, die duidelijk maken dat Beijing steeds vijandiger tegenover landen langs de Sealines of Communication staat, waaronder Vietnam en de Filipijnen. In juni 2013 eiste Vietnam de jurisdictie en soevereiniteit over de Paracel Eilanden en de Spratly Eilanden. De Spratly's worden ook geclaimd door de Filipijnen. In beide gebieden hebben China en Vietnam kleine militaire confrontaties gehad, in 1974 en 1988.⁸ Naast de strategische positie van de betwiste territoria spelen ook economische belangen een grote rol. Zo worden de energiereserves in de Zuid-Chinese Zee geschat op 23 tot 30 miljard ton olie en 16 biljoen kubieke meter gas.⁹ Zowel de China National Offshore Oil Corporation als PetroVietnam heeft exploratievergunningen uitgegeven in overlappende gebieden. De rijke natuurlijke hulpbronnen en de strategische waterwegen maken de soevereiniteit over de Paracels en Spratly's tot één van de belangrijkste actuele veiligheidsvraagstukken, waarbij ook landen als Brunei en Maleisië betrokken kunnen raken. Een ander probleemgebied in de eerste eilandenring zijn de Senkaku/Diaoyu Eilanden ten noordoosten van Taiwan in de Oost-Chinese Zee. De recente spanningen maken duidelijk dat de grootmachtambities en de maritieme capaciteiten van China zich vermengen met nationale trots. Dit leidt tot wat Robert Ross naval nationalism noemt, met serieuze economische gevolgen voor Japanse bedrijven.¹⁰ De bovenstaande dynamiek heeft geleid tot de uitbreiding of vernieuwing van zeevaartkrachten

in de regio. De Verenigde Staten hebben hun strategische focus inmiddels duidelijk verschoven van de Atlantische naar de Stille Oceaan en zij openden onlangs een nieuwe marinebasis in Darwin, waar 2.500 mariniers gestationeerd zullen worden. Japan heeft een verdrag voor militaire samenwerking getekend met de Filipijnen, houdt gemeenschappelijke marineoefeningen met zowel India als de Filipijnen en heeft in augustus een nieuwe helikoptercarrier in gebruik genomen. Daarnaast bereiden Vietnam, Indonesië en Australië momenteel hun onderzeeërvloten uit. In 2014 moeten de twaalf Vietnamese onderzeeërs van de Kilo-klasse operationeel zijn, terwijl Australië eveneens twaalf nieuwe eenheden wil aanschaffen. Tot slot heeft Indonesië in Daewoo een constructeur gevonden voor drie nieuwe dieselonderzeeërs.¹¹

Conclusie

Omwille van de ontluikende Aziatische wapenwedloop zullen de Zuid- en Oost-Chinese Zee het geopolitieke speelveld van de 21ste eeuw worden.

Deze ontwikkeling betekent echter niet dat er ook een militaire escalatie zal plaatsvinden. China streeft vooralsnog op een vreedzame manier naar een plaats op het wereldtoneel, die past bij zijn nieuw verworven economische macht. De Chinese deelname aan de internationale antipiraterij-operaties in de Golf van Aden is een goed voorbeeld van geslaagde militaire samenwerking die navolging verdient. Daarnaast zijn er ondanks de nieuwe investeringen nog grote gaten in de militaire capaciteiten van het Chinese leger. En uiteindelijk is een sterke marine een onmisbaar onderdeel van het diplomatieke arsenaal van een grootmacht. Het is dan ook onredelijk om de Chinese inspanningen eenzijdig te interpreteren als een dreiging. ■

6 R. Wye, *China and Taiwan. Steady as She Goes – but Where?* (zie: www.isn.ethz.ch).

7 Ibidem.

8 H. Su, 'China and The Territorial Claims in The South China Sea' in: The University of Sydney, China Studies Centre, *Policy Papers Series*, 2012. 2-6.

9 T. Xu, 'Deep water drilling starts' in: *Global Times*, 9 mei 2012.

10 G. Qi, 'China's Brainwashed Youth' in: *Foreign Policy*, 21 september 2012.

Zie ook S. Kleine-Ahlbrandt, 'Dangerous Waters' in: *Foreign Policy*, 17 september 2012.

11 E. Brennan, *The South China Sea. Resetting the Chessboard* (zie: www.isdp.eu/publications, 1).